

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

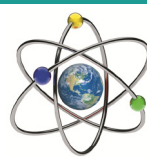
No9(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 265 sahifa,
2-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik ahamiyati	10
<i>Maxmudova Fotima Shamshidinovna, Murodjonova Shahzoda Elyor qizi</i>	
Turli tayyorgarlik darajasidagi nemis tili talabalarining kommunikativ kompetensiyasini differensial mashqlar orqali takomillashtirish	15
<i>Nafisaxon Nuriddinova Tolib qizi</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fanlar ta'limida STEAM yondashuvining ilmiy-nazariy asoslari	19
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, G'ulomova Maryam Baxrom qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida yosh professor-o'qituvchilarning kasbiy moslashuvini mentorlik asosida boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishning mazmuni	23
<i>Boybekova Farog'at Iskandarovna</i>	
Developing Prospective English Teachers' Pragmatic Interactional Competence Through a Hybrid Pedagogical Discourse Model.....	27
<i>Makhliyo Safarova</i>	
Boshlang'ich sinflarda topishmoqlarni o'rgatish metodikasi	33
<i>Pirmatova Ozodaxon Saparboyevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida individual yondashuv orqali talabalarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish ...	37
<i>Nurova Malika Abduszairovna</i>	
Informatika fanini o'qitishda o'quvchilarning media savodxonligini summativ baholash metodikasi	41
<i>Qodirova Dilnoza Abdusalim qizi</i>	
O'quv materiallarini tanlash va moslashtirishda kompetensiyaviy yondashuvning amaliy shakl, usul va vositalari	46
<i>Xabibullayeva Shoir Shukurillayevna</i>	
Autodesk 3ds Max muhitida maxscript asosida pluginlar yaratish texnologiyasi va ularning samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	50
<i>Nizomov Sunnatilla Egamberdi o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish usullari va texnologiyalari.....	56
<i>Turdimuratov Baxtiyor Kurbonovich</i>	
Taekvondochilarda musobaqaoldi yuklamalarni me'yorlash.....	61
<i>Nasilloev Akobir Murodjon o'g'li</i>	
Globallashtirish sharoitida turkiy davlatlar yoshlarida yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	66
<i>Nazarova Dilfuza Xolmirzo qizi</i>	
Dual ta'limda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda fan dasturlari va pedagogik amaliyot mazmunini sinxronlashtirishning didaktik mexanizmi	71
<i>Umurov Zarif Latifboyevich</i>	
Система подготовки учащейся молодежи в Узбекистане к военной службе и современные организационно-правовые основы	76
<i>Садыков Рустам Музафарович</i>	
Эпоха искусственного интеллекта и цифровизации как фактор трансформации высшего образования.....	81
<i>Сабирова Шахноза Шавкатовна, Саидова Шоира Шагиясовна</i>	
O'quvchilarning lirik asarni anglash va talqin qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion metodlari...	85
<i>Kadirova Mashhura Nasirovna</i>	
Talaba xotin-qizlarda milliy harakatli o'yinlar orqali harakat faoliyatini tushunish va bajarish ko'nikmalarini nazorat qilish hamda ularning sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi ahamiyati (eshitish analizatori cheklangan talaba qizlar misolida).....	90
<i>Turg'unova Dilnura Mamanazar qizi</i>	

Sport zallarida ultrabinafsha nurlanishdan foydalanish texnologiyasini sport fiziologiyasi va psixofiziologik mezonlar asosida baholash	96
Nazarov Sobir Usmonovich	
O'smirlarda axborot olish madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	103
Abdulxamidova Moxigul Bobirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnli masalalarni yechishga o'rgatishda yangi avlod darsliklaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	107
Zebo Qodirbekova	
5–6 yoshdagi bolalarda refleksiv faoliyat elementlarini shakllantirish usullari	111
Karshiyeva Shahnoza Turakulovna	
O'quvchilar fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	115
Tukhtabayeva Durdona Tulkunovna	
Xulq-atvor madaniyatini shakllantirishda art-terapiya va musiqaterapiyaning pedagogik imkoniyatlari (katta guruh tarbiyalanuvchilari misolida).....	120
Umaraliyeva Xadichaxon Xusanjon qizi	
Badiiy kulolchilik ta'limida "puzirok" sirlash texnologiyasining badiiy-estetik va metodik imkoniyatlari.....	126
Madumarova Zuhraxon Rashidjon qizi	
Autentik materiallar yordamida xorijiy til yo'nalishi talabalarining ingliz tilidan tinglab tushunish kompetentligini rivojlantirish omillari	131
Bobonazarova Fazilat Pardaboyevna	
Jadid maktablaridagi pedagogik g'oyalari asosida ta'lim jarayonini tashkil etishning ilmiy-metadologik asoslari	135
Fozilov Rustambek Shokirjonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida raqamli immunitetni shakllantirishning nazariy-metodik asoslari.....	139
Ikromova Mahbuba Vali qizi	
PISA xalqaro tadqiqoti natijalarining inson kapitali va iqtisodiy rivojlanishni prognozlash metodikasiga ta'siri	143
Laziz Xo'jaqulov	
Oliy ta'lim muassasasi imidjini shakllantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar: tizimli tahlil va empirik yondashuv	152
Mirashirova Nargiza Anvarovna	
Magistrlarni kasbiy faoliyatga yo'naltirish va tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	156
Nazarov Bahodir Mo'minovich	
Pedagogik diskurs ssenariylarini loyihalash texnologiyasi	159
Ochilova Nilufar Ulmasovna	
Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida sog'lomlashtiruvchi texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning jismoniy holatini optimallashtirish	163
Saidmurodov Hojiakbar Salim o'g'li	
Predictive Ai For Personalized Second Language Learning: Developing a Digital Model to Predict Learner Difficulties And Optimize Language Instruction.....	170
Shoxiniso Yusupova	
Real pedagogik vaziyatlar asosida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash.....	176
Sunnatov Zafar Ubaydullayevich	
Talabalarda aksiologik yondashuvlar asosida axloqiy munosabatni rivojlantirishning pedagogik asoslari....	181
To'rayeva Barno O'ktamovna	
Human–AI Collaborative Language Learning: Developing a Framework for Effective Interaction Between Language Learners, Teachers, and Generative AI	186
Tolibova Raykhonabonu	
Funksional, tabiiy-ilmiy va biologik savodxonlik imkoniyatlarining konseptual o'zaro bog'liqligi.....	191
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
Talabalarda emotsional intellektni rivojlantirishning psixologik kontsepsiyasi	199
Xamrayeva Aziza Farhadovna	

Содержание и условия развития физической компетентности у студентов.....	202
<i>Джабборова Севара Асрокул кизи</i>	
Современная дидактика высшего образования в условиях инновационной трансформации	207
<i>Сабинова Шахноза Шавкатовна</i>	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim mazmuni, metodlari va ta'lim resurslarini individuallashtirish	212
<i>Mamadaliyeva Mumtozbeim Otabek qizi</i>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va metodik asoslari.....	217
<i>Dilfuza A. Jo'rayeva</i>	
A Multilayer Model for Assessing English Speaking Competence Among Students in Grades 7–9	222
<i>Mo'minxo'jayev Abrorxo'ja Muksumxodjayevich</i>	
Oilaviy munosabatlarning buzilishining psixologik xarakteristikasi	229
<i>Butayeva Nodira Xudayarovna</i>	
O'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda pedagoglarning fasilitativ faoliyatini takomillashtirishning pedagogik mexanizmlari	233
<i>Asadova Maxliyo Shuxratovna</i>	
Sport sohasi mutaxassislarini tayyorlashda raqamli texnologiyalarning nazariy asoslarini o'qitish masalalari	237
<i>Nuriddinov Asliddin Husniddin o'g'li</i>	
Raqamli jamiyat sharoitida mediatsiya institutini rivojlantirish istiqbollari	242
<i>Abdullayev Bahodir Ahmedovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini uzluksiz rivojlantirish tizimini takomillashtirish	247
<i>Yuldasheva Feruza Rustamjon qizi</i>	
Moddalarni metall korroziyasi ingibitorlari sifatida o'rganish.....	251
<i>Yusupova Mahliyo Azamatovna</i>	
Микробуллинг в подростковой среде как фактор формирования психологической травматизации....	257
<i>Холдарова Индира Абдукаримовна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili vositasida tolerantlikni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	262
<i>Adilbayeva Gulsaya Erkin qizi</i>	

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI RAHBAR VA MUTAXASSISLARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI UZLUKSIZ RIVOJLANTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Yuldasheva Feruza Rustamjon qizi

20-davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti direktor o'rinbosari

ORCID: 0009-0008-0612-7535

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini uzluksiz rivojlantirish tizimini takomillashtirishning nazariy-metodologik hamda tashkiliy-pedagogik asoslari tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, kasbiy kompetensiya, rahbar, mutaxassis, uzluksiz kasbiy rivojlanish, pedagogik liderlik, kompetensiya diagnostikasi, mentorlik, individual trayektoriya, professional hamjamiyat, raqamli portfolio, boshqaruv samaradorligi.

Abstract: This article examines the theoretical, methodological and organizational foundations for improving the continuous professional development system of leaders and specialists in preschool educational organizations.

Key words: preschool education, professional competence, leader, specialist, continuous professional development, pedagogical leadership, competency diagnosis, mentoring, individual trajectory, professional learning community, digital portfolio.

Аннотация: В статье исследуются теоретико-методологические и организационно-педагогические основы совершенствования системы непрерывного развития профессиональных компетенций руководителей и специалистов дошкольных образовательных организаций.

Ключевые слова: дошкольное образование, профессиональная компетентность, руководитель, специалист, непрерывное профессиональное развитие, педагогическое лидерство, диагностика компетенций, наставничество, индивидуальная траектория, цифровое портфолио.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim tizimining sifat jihatidan rivojlanishi ko'p jihatdan mazkur tizimda faoliyat yuritayotgan rahbar va mutaxassislarining kasbiy salohiyatiga bog'liq. Chunki maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbari faqat ma'muriy-xo'jalik jarayonlarini muvofiqlashtiruvchi shaxs emas, balki tashkilotning rivojlanish strategiyasini belgilovchi, pedagogik jarayon sifatiga rahbarlik qiluvchi, xodimlarning kasbiy o'sishi uchun sharoit yaratuvchi, ota-onalar va jamoatchilik bilan samarali hamkorlikni tashkil etuvchi pedagogik lider hisoblanadi. Ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan raqamli transformatsiya, inklyuziv ta'limning kengayishi, bolaga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlarning rivojlanishi, ta'lim sifatiga qo'yilayotgan talablarning ortishi rahbar va mutaxassislar kompetensiyalarining mazmunini ham muntazam yangilab borishni taqozo etmoqda. Bugun rahbar bir necha yil oldin egallagan bilim va boshqaruv tajribasi bilan uzoq vaqt samarali faoliyat yurita olmaydi. Chunki boshqaruvning mazmuni ham, ta'lim texnologiyalari ham, ota-onalarning ta'lim sifatiga bo'lgan talablari ham uzluksiz o'zgarib bormoqda. Shu bois kasbiy rivojlanishni muayyan davriylikda tashkil qilinadigan malaka oshirish kurslari bilan cheklash zamonaviy ta'lim boshqaruvi ehtiyojlariga to'liq javob bermaydi. Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish rahbar va mutaxassisning butun kasbiy faoliyati davomida kechadigan, o'z ehtiyojlarini aniqlash, yangi bilimlarni egallash, ularni amaliyotga tatbiq qilish, natijani tahlil etish va yangi rivojlanish maqsadlarini belgilashdan iborat uzluksiz jarayon sifatida tashkil etilishi zarur.

O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrda "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi O'RQ-595-son¹ Qonunida maktabgacha ta'lim va tarbiya tizimining davlat tomonidan tartibga solinishi va sifatli ta'lim uchun zarur tashkiliy-huquqiy asoslar belgilangan. Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari rahbar, pedagog va mutaxassis kadrlarini uzluksiz rivojlantirishga qaratilgan 2024-yil 21-iyundagi PQ-231-son² qaror esa mazkur yo'nalishda yangi institutsional bosqichni boshlab berdi. Qarorga muvofiq 2024/2025 o'quv yilidan boshlab xodimlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirishning yaxlit tizimi joriy etilishi belgilangan.

Mazkur qarorning mantiqiy davomi sifatida Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 20-dekabrda 867-son³ qarori bilan maktabgacha va maktab ta'limi xodimlarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish mexanizmlari yanada tartibga solindi. Amaldagi yondashuvlarda kasbiy rivojlanishning uzluksizligi, tizimliliigi, kompetensiyalarga yo'naltirilganligi, amaliyot bilan integratsiyalashuvi hamda natijadorlikni baholash prinsiplariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Qo'shimcha qilib aytishimiz mumkinki, maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan yangi boshqaruv yondashuvlari rahbarlarning kasbiy kompetensiyalariga nisbatan ham yangi talablarni yuzaga keltirdi. Xususan, maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori o'rinbosariga ta'lim sifatini ta'minlash, pedagoglarni uzluksiz kasbiy rivojlantirish hamda ilg'or pedagogik va raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq qilish vazifalarining yuklanishi rahbarlik faoliyatining pedagogik va innovatsion mazmuni kuchayib borayotganidan dalolat beradi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining uzluksiz kasbiy rivojlanishi mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida qayta ko'rib chiqish, mavjud tizimning rivojlantirilishi zarur bo'lgan jihatlarni aniqlash hamda diagnostika, individual trayektoriya va ish joyiga integratsiyalashgan o'qitishga asoslangan takomillashtirilgan modelni ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi xorijiy olimlar tomonidan turli nazariy yondashuvlar asosida o'rganilgan.

M. Fullan ta'lim tashkilotlaridagi o'zgarishlarning samaradorligini rahbarning pedagogik liderligi, jamoaviy hamkorlikni shakllantira olishi va xodimlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashi bilan bog'laydi.

C. Day esa pedagog va rahbarlarning professional rivojlanishini butun kasbiy faoliyat davomida davom etadigan uzluksiz jarayon sifatida talqin qiladi.

L. Darling-Hammond tadqiqotlarida samarali professional rivojlanish amaliy faoliyat bilan bog'langan, uzluksiz, hamkorlikka asoslangan va xodimning individual ehtiyojlarini hisobga oladigan shaklda tashkil etilishi zarurligi ta'kidlanadi.

T. R. Guskey kasbiy rivojlanish samaradorligini baholashda olingan bilimning amaliy faoliyatga tatbiq etilishi va ta'lim natijalaridagi o'zgarishlarni muhim mezon sifatida ko'rsatadi.

Katta yoshdagi mutaxassislarni o'qitish masalasida M. S. Knowlesning andragogik yondashuvi alohida ahamiyatga ega. Olimning fikricha, katta yoshdagi o'rganuvchining mavjud tajribasi, kasbiy ehtiyoji, mustaqil o'rganishga tayyorligi va amaliy muammolarni hal qilishga yo'naltirilganligi kasbiy rivojlanish jarayonida hisobga olinishi kerak.

E. Wenger esa professional hamjamiyatlar nazariyasida bilim va tajriba hamkasblar o'rtasidagi muntazam hamkorlik va tajriba almashinuvi orqali rivojlanishini asoslaydi.

Maktabgacha ta'lim rahbarligiga oid tadqiqotlarda I. Siraj-Blatchford va L. Manni samarali rahbarlikni pedagogik jarayonga yetakchilik qilish, xodimlarni rivojlantirish, umumiy maqsadlarni shakllantirish va ta'lim sifatini yaxshilash bilan bog'laydi.

J. Heikka hamda M. Waniganayake maktabgacha ta'limda pedagogik va taqsimlangan liderlik masalalarini o'rganib, rahbarlik faoliyati faqat bitta shaxsning boshqaruviga emas, balki jamoaning kasbiy hamkorligiga tayanishi lozimligini ta'kidlaydi.

Shunday qilib, M. Fullan, C. Day, L. Darling-Hammond, T. R. Guskey, M. S. Knowles, E. Wenger, I. Siraj-Blatchford, L. Manni, J. Heikka va M. Waniganayake tadqiqotlari maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda uzluksizlik, individual yondashuv, pedagogik liderlik, mentorlik, hamkorlik va ish joyiga integratsiyalashgan professional o'rganish muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kasbiy kompetensiya tushunchasi mutaxassisning faqat bilimga egaligini emas, balki ushbu bilimlarni real kasbiy vaziyatlarda qo'llash, muammoni aniqlash, qaror qabul qilish, natijani baholash va o'z faoliyatini refleksiv ravishda takomillashtira olish qobiliyatini ham ifodalaydi. Shu ma'noda rahbar kompetensiyasi bilim, amaliy

1 <https://lex.uz/ru/docs/-4646908?ONDATE=09.09.2024%2001>

2 <https://lex.uz/uz/docs/-6981085>

3 <https://lex.uz/uz/docs/-7271575>

ko'nikma, kasbiy pozitsiya, qadriyat va boshqaruv tajribasining integrativ birligidir. Maktabgacha ta'lim tizimida rahbar kasbiy kompetentligining o'ziga xosligi uning ikki tomonlama tabiatida namoyon bo'ladi. Bir tomondan, rahbar strategik va tashkiliy boshqaruv funksiyalarini bajaradi. Ikkinchi tomondan esa u pedagogik jarayon sifatiga ta'sir ko'rsatadigan professional lider vazifasini bajaradi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim rahbarining kompetensiya modeli umumiy menejment kompetensiyalari bilan cheklanmasligi kerak.

OECD tadqiqotlarida ham maktabgacha ta'lim tashkilotlarida samarali liderlik pedagog xodimlarning kasbiy o'rganishini qo'llab-quvvatlash, hamkorlik muhitini shakllantirish, pedagogik maqsadlarni belgilash va innovatsiyalarni rivojlantirish orqali ta'lim sifati bilan bog'lanishi ta'kidlanadi⁴.

2024-yilgi TALIS Starting Strong natijalari rahbarlarning uzluksiz professional rivojlanishi yuqori sifatli va barqaror maktabgacha ta'lim tizimini shakllantirishning muhim omillaridan ekanini ko'rsatadi. Tadqiqotda kompetensiyaviy, tizimli, faoliyatga yo'naltirilgan va andragogik yondashuvlar, shuningdek, qiyosiy tahlil, kontent-tahlil, modellash, umumlashtirish, induksiya va deduksiya metodlaridan foydalanildi.

Kompetensiyaviy yondashuv rahbarning egallagan bilimini emas, uni kasbiy vazifani bajarishda qanday qo'llashini markazga qo'yadi. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv professional rivojlanishni real boshqaruv muammolari bilan bog'laydi. Andragogik yondashuv esa katta yoshdagi mutaxassisning mavjud tajribasi, individual kasbiy ehtiyoji va o'z-o'zini rivojlantirish motivatsiyasini hisobga olishni nazarda tutadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetensiyasini faqat hujjat yuritish, nazorat qilish, topshiriqlar berish yoki moliyaviy-xo'jalik jarayonlarini tashkil etish ko'nikmalari bilan o'lchash zamonaviy ta'lim boshqaruvining mazmunini toraytiradi. Tadqiqot natijasida rahbar va mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini quyidagi o'zaro bog'liq bloklarda tizimlashtirish maqsadga muvofiq deb hisoblandi:

- **strategik-boshqaruv kompetensiyasi** - tashkilotning rivojlanish maqsadlarini belgilash, vaziyatni tahlil qilish, resurslarni ustuvor yo'nalishlarga safarbar etish;
- **pedagogik liderlik kompetensiyasi** - ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini tahlil qilish, pedagoglarning kasbiy o'sishini qo'llab-quvvatlash, metodik jarayonlarga rahbarlik qilish;
- **inson resurslarini boshqarish kompetensiyasi** - jamoani rivojlantirish, motivatsiya, mentorlik, vazifalarni taqsimlash va professional hamkorlik muhitini shakllantirish;
- **analitik va sifat menejmenti kompetensiyasi** - monitoring ma'lumotlarini tahlil qilish, muammoning sabablarini aniqlash va dalillarga asoslangan qaror qabul qilish;
- **raqamli kompetensiya** - boshqaruv axborot tizimlari, elektron ma'lumotlar, raqamli monitoring va kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish;
- **innovatsion kompetensiya** - yangi pedagogik va boshqaruv texnologiyalarini baholash, moslashtirish va tashkilot faoliyatiga tatbiq etish;
- **kommunikativ va hamkorlik kompetensiyasi** – ota-onalar, pedagoglar, davlat organlari, mahalla va boshqa hamkorlar bilan konstruktiv kommunikatsiya o'rnatish;
- **refleksiv kompetensiya** - o'z boshqaruv faoliyatini tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash va mustaqil kasbiy rivojlanish maqsadlarini belgilash.

Mazkur komponentlarning o'zaro birligi rahbarning integral kasbiy kompetentligini yuzaga keltiradi.

OECDning 2024-yilgi xalqaro tadqiqotlari maktabgacha ta'lim xodimlarining professional rivojlanishida kurs va seminarlar hamon ustun ekanini, biroq ish joyidagi o'rganish, coaching, induction va hamkorlikka asoslangan shakllar pedagogik amaliyot bilan kuchliroq bog'liqligini ko'rsatadi⁵.

Bu holat maktabgacha ta'lim rahbarlarini rivojlantirishda ham kursga asoslangan modelni ish joyidagi professional o'rganish bilan to'ldirish zarurligini ko'rsatadi. Barcha rahbar va mutaxassislarni bir xil dastur asosida o'qitish kasbiy rivojlanishning samaradorligini pasaytirishi mumkin. Chunki ko'p yillik tajribaga ega direktorning kasbiy ehtiyoji yangi lavozimga tayinlangan rahbar ehtiyojidan farq qiladi. Xuddi shuningdek, raqamli boshqaruvda yuqori salohiyatli mutaxassis bilan pedagogik liderlikda tajribali rahbarning rivojlanish ehtiyojlari bir xil emas. Shuning uchun ham kasbiy rivojlanish jarayoni diagnostikadan boshlanishi zarur.

4 OECD. Results from TALIS Starting Strong 2024: Developing Leadership in Early Childhood Education and Care Settings. – Paris: OECD Publishing, 2025.

5 OECD. Results from TALIS Starting Strong 2024: Developing Early Childhood Education and Care Staff Expertise. – Paris: OECD Publishing, 2025.

Xalqaro tadqiqotlarda ham markaz faoliyatiga integratsiyalashgan professional rivojlanish, coaching, mentorlik va hamkorlikka asoslangan o'rganish an'anaviy qisqa kurslarni to'ldiruvchi istiqbolli mexanizm sifatida baholanadi⁶.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bu quyidagi shakllarda amalga oshirilishi mumkin:

- **action learning** - rahbar real muammoni hal qilish orqali o'rganadi;
- **job shadowing** - samarali rahbarning faoliyatini kuzatadi;
- **mentorlik** - tajribali rahbar yangi direktor bilan muntazam ishlaydi;
- **coaching** - tayyor javob berish o'rniga rahbarning o'z yechimini topishiga ko'maklashiladi;
- **professional learning community** - rahbarlar muntazam ravishda boshqaruv muammolarini tahlil qiladi;
- **case study** - real tashkilotdagi boshqaruv vaziyatlari muhokama qilinadi;
- **action research** - rahbar o'z tashkilotidagi muammoni kichik amaliy tadqiqot orqali hal qiladi.

Umuman, maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining uzluksiz kasbiy rivojlanishini takomillashtirishning strategik maqsadi ularni ko'proq malaka oshirish kurslariga jalb qilish emas, balki o'z faoliyatini muntazam tahlil qiladigan, yangi bilimni amaliyotga tatbiq eta oladigan, jamoasining kasbiy rivojlanishiga rahbarlik qiladigan va tashkilot sifatini uzluksiz yaxshilaydigan refleksiv pedagogik liderlarni shakllantirishdan iborat bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-152-son "Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni. - 2024-yil 30-sentabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-231-son "Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori. - 2024-yil 21-iyun.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 848-son "Maktabgacha ta'lim tizimini raqamlashtirish va maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. - 2024-yil 18-dekabr.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 867-son "Maktabgacha va maktab ta'limi xodimlarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi qarori. - 2024-yil 20-dekabr.
5. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi O'RQ-595-son Qonuni. - 2019-yil 16-dekabr.

6 OECD. Building a High-Quality Early Childhood Education and Care Workforce. – Paris: OECD Publishing, 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.